Turkish Studies
International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/6 Spring 2015, p. 651-668
DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8212
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

ARAPÇADA "AÇIK MÜENNESLİK TÂ'SI" VE KUR'ÂN-I KERÎM'DE KULLANIMI*

*Ahmet KÖMÜRCÜ***

ÖZET

Dillerde cinsiyet olgusunun insanlık tarihinin başlangıcından itibaren oluşmaya başladığı söylenebilir. Bazı dillerde cinsiyet sınıflandırması bulunmazken, birçoğunda eril-dişil veya eril-dişil ve yansız şekilde kategorize edilmiştir. Arapçada müzekker (eril) ve müennes (dişil) kavramlarıyla ifade edilen cinsiyet olgusu Arapça dilbilgisinde oldukça önem arz etmektedir. Müennes kelimeler, genelde sonlarına eklenen bazı harfler vasıtasıyla yapıldığından Arapçada müzekkerlik esas, müenneslik onun bir parçası olarak kabul edilmiştir.

Arapça hece harflerinin üçüncüsü olan "tâ" harfinin, kelime sonundaki imlası, telaffuzu ve eklendiği kelimeye kattığı anlam yönünden diğer harflere göre farklılık arz etmektedir. Birçok gramer özelliğinin yanında en önemli ve en meşhur fonksiyonu "te'nîs alâmeti" olmasıdır. Bu yönüyle yirmi sekiz harf içerisinde nev-i şahsına münhasır bir harf denilebilir. Kelime sonunda hem açık hem de yuvarlak "tâ" şeklinde iki türlü yazılmaktadır. Günümüz fasih Arapçasında yuvarlak "tâ" harfi, sadece isimlerde te'nîs alâmeti olarak yazılırken, Resmi Osmânî Mushafında bazı kelimelerde mevcut yazım kuralına aykırı olarak açık "tâ" şeklinde imla edildiği görülmektedir. Bu çalışmada, isimlerde te'nîs alâmeti olan açık müenneslik tâ'sı ve Kur'ân-ı Kerîm'de kullanımının incelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arapça, Kur'ân-ı Kerîm, cinsiyet, açık müenneslik tâ'sı, yuvarlak tâ.

"OPEN FEMININE TA" IN ARABIC LANGUAGE AND ITS USE IN QUR'AN

STRUCTURED ABSTRACT

It can be said that the perception of gender in languages has started to be formed from the beginning of the history of humanity. While in some languages there is no gender classification, in many

---

* **Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.**

** Yrd. Doç. Dr. Amasya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belâgatı, El-mek: ahkomurcu@hotmail.com

languages it is categorized in two ways namely feminine and masculine or in three ways namely feminine, masculine and neutral.

In Arabic, gender is categorized in two ways as feminine and masculine. Masculine name as literal or appreciated name does not carry the signs of feminine on the other hand; feminine is the word that cash against.

As in Arabic feminine is accepted as writ subject element, it needs the feminine signs. In nouns and verbs, the important thing is masculinity. Femininity is an incidental element. For this reason in Arabic books, as masculinity is accepted as a main element it does not locate as self-contained, femininity is handled as large and detailed structure as it is thought that it is originally added to the structure.

Another reason of the importance given to femininity is that in the first years of Islam, a great proportion of language mistakes namely "lahn" is resulted from femininity and masculinity.

The famous ta'nis signs that are dealt in Arabic Grammar are "ta, elif-i maksura and elif-i mamduda". Besides these signs, there are other signs that are used with nouns, and also there are ta'nis signs used in verbs and prepositions. Suyuti states that there are fifteen ta'nis signs and eight of them are used in nouns, four of them in verbs and three of them in prepositions. In Arabic the third syllabic letter "ta" is different in respect to spelling at the end of the Word, pronunciation, the meaning it gives to the word added. Besides lots of grammar properties, the most famous and important function of it, as mentioned above, is becoming a "ta'nis sign". It can be written both open and round way as "ta" at the end of the words. In the current Eloquent Arabic, round "ta" is only written in nouns as ta'nis sign, in the Drawing Ottoman Quran, in some words as opposed to rules "ta" is written open. For example the word امرأة that is seen eleven times in Quran, in seven places امرأت in sixty-six places the word جنة and in one place the word جنت are written open. It means the round word ta is converted into open ta.

When the ta letter is used with a verb, as a general admission by linguistics, it is written as open ta. In waqf and al wasl situations, it is pronounced as "ta". As these "ta" letters that merge with verb is feminine subject, it is named as "tau't-ta'nis. When it is with nouns, it is written as "tau'l-merbûta" (ةبوطرملا). It is pronounced as "ta" in wasl situation and in waqf situation it is pronounced as "ha". Together with this, ın some verses in the Drawing Ottoman Quran, this rule is violated and written as open "ta" in some nouns. Open ta is pronounced as ta in waqf and al wasl situations.

There are different opinions about the conversion of open ta to round ta. Ganim Kadduri within the scope of Arabic writing's historical development, states the reason of the open ta with these words: Tau't-ta'nis is written as "ta" in waqf situation. As the Arabic writing improves, the writing that we use today has emerged. In the old Arabic and Nabati writing, it is seen the traces of these cahanges. Feminine names in Nabat language is mostly written with open "ta". As in the examples of حَالَةٌ (حَلَتٌ)، وَائِلَةٌ (وَيْلَتٌ)، غَزَالَةٌ (غَزَلَتٌ)، مَلِيكَةٌ (مَلِكَتٌ)، رَائِفَةٌ (رَيْفَتٌ) in the Nabati writing of B.C III. and IV century, سُنَّةٌ Word was written as سُنَّتٌ. This

situation shows us that in 568 the Harran writing in the Gregorian and AH in article 31 in Cairo are written as open ta. When we look at the Cairo writing, tau't-ta'nis is written in the old style and at the same time, in "رَحْمَةٌ" word its new styke "ha" is realized. From these statements it is understood that round "ta" emerged in the following centuries.

Ganim Kadduri says that, open feniminine symptom has been used by Tay Clan, They used to pronounce Talha and Hamza like " حَمْزَتْ، طَلْحَتْ", cried by saying "يا أَهْلَ سُورَةِ الْبَقَرَتِ" at the Yamama day and they had poems what have last rhyme with tau't-te'nis ending like " مَسْلَمَتْ، الغَلْصَمَتْ، أَمَتْ".

Sibawaihi claims that an Arabian person pronounced all kind of ta's same way in waqf and wasl situation, infact they pronounced Talha like طَلْحَتْ in waqf situation. In Sami languages there is no other sign of ta'nis other than open ta.

After all these, tau't-te'nis of some words in the Drawing Ottoman Quran has written by open ta, and this is showing us clearly that those words are keep saving their old orthography. Al-Mahdawi ise thinks that this change in ta letter is resulted from the clerk who deals with writing issues and rewriters

As a conclusion it is seen that Sami languages that Arabian is also a member of it, use open ta as a sign of ta'nis; Arami and Nabati languages just spell open ta. This situation shows that, Arami and Nabati languages have impact on spelling round ta in Arabic words like open ta. It also tell us that round ta letter doesn't exist in old Arabic language and it s occurred lately.

31. Hijri year in the writings of Cairo, the use of open feminine ta letter, in the period of caliphate Hz. Osman in which Quran is reproduced, means that this letter is also used in nouns. When the numerological letters ranking is observed, it is seen that there is no letter as round ta.

Some of the names in Drawing Ottoman Quran has been written by open feminine ta and some of them written sometimes round ta, sometimes open feminine ta which is opposite to current orthography rules. One of the most important reasons of this, the respect shown to Quran and its writing and the intention to preserve it. Nevertheless, the majority of scholars say that the compose of writing, verse and sura of Quran is theological, it's not permissible to change it, it's sin to come against to it and the location of a verse or sura in Quran can't be changed.

Quran signals the presence of eloquent languages via names written in Drawing Ottoman Quran open feminine ta letter. The word رَحْمَتٌ in the إِنَّ رَحْمَتَ اللهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ verse shows the presence of Tay language.

Even if the open ta's at the end of the nouns أُخْتٌ and بِنْتٌ are seen as the signs of ta'nis by German G. Bergstrasser, according to Sibawaihi and Zamakhshari, they are converted into vav letter and are not the signs of ta'nis.

In the Quran, all the words that open is converted into round are nouns and the penultimate letters are fatha and irab aspect of added. Of fifty-one place, in forty-three places it is used as added.

In our opinion, in both of the letters, explicit one is open ta. Round ta is started to be used later. In the times when the Quran is revealed, written by revelation clerks and the times that the Arabic grammar is not a language of science, both of the letters are used interchangeably. As the Arabian grammar starting to be a language of science, closed ta letter is in nouns, open ta letter is in verbs and ta'nis is preposition.

Key Words: Arabian, Quran, Gender, Open Feminine Ta, Round Ta.

1. Giriş

Cinsiyet terimi, dilbilgisi kitaplarında genel olarak "bazı dillerde kelimelerin gramer bakımından erkeklik, dişilik veya yansızlık özelliği taşıması olarak tanımlanır (Korkmaz, 1992, s.32).

İnsanlık tarihinde biyolojik cinsiyet, ilk insan Hz. Âdem ve onun eşi Hz. Havvâ'nın yaratılmasıyla başlamış ve çocuklarıyla devam etmiştir. Dillerde cinsiyete yönelik kategorilerin belirlenmesi çok eski bir geçmişe dayanmaktadır. Aristo, M.Ö 5. yüzyıl sofistlerinden Protagoras (ö. M.Ö. 411)'tan naklen cinsiyeti, eril, dişil ve cansız (nötr, aradaki cinsiyet) olarak ifade etmiştir (Doğan, 1995, s.175).

Kelimelere yüklenen cinsiyet insanlık tarihinin ilk evrelerinden başlayarak insanların biyolojik cinsiyetle bağlantı kurarak şekillendirdikleri bir olgu olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple dünya dillerinde en yaygın tasnif, eril ve dişil kabul edilen öğeler için ayrı kelimelerin kullanılması şeklinde görülür. Ancak bu durumun kelime sayısının artmasına yol açtığının fark edilmesi üzerine birçok dilde aynı kelime sadece takı ve alâmet farkı ile her iki cins için de kullanılmıştır (Durmuş, 2006, s.245).

Cins kategorileri dilden dile farklılıklar arz etmektedir. Bu durum farklı dil ailesine mensup diller arasında olabildiği gibi aynı dil ailesindeki diller arasında da meydana gelmektedir. Örneğin, Hint-Avrupa dillerinden Latince ve Yunancada "eril, dişil ve yansız" olmak üzere üç cins varken aynı ailenin Roman kolundan Fransızca, İtalyanca ve İspanyolcada adların yalnızca iki cinsiyeti (eril ve dişil) vardır. Cermen dillerinden Almancada cinsiyet üç şekilde ifade edilirken, aynı koldan İngilizcede cinsiyet birçok dile göre daha az yer tutmaktadır (Aksan, 1977, s.86-88).

Arapçada müzekker (eril) ve müennes (dişil) olmak üzere cinsiyet iki kategoriye ayrılmıştır. Müzekker isim, lafzî veya takdîrî olarak te'nîs alâmeti taşımayan, müennes ise bunun mukabili olan (te'nîs alâmetlerinden birisini taşıyan) kelimelerdir (Çetin, 1956, s.89).

Sîbeveyhi (ö. 180/796), eşyada esas olanın müzekker olduğunu ifade etmektedir (Sîbeveyhi, 1988, s.241; İbn Ya'îş, s.88; Çetin, 1956, s.89). Arapçada müennes, müzekkere tabi bir unsur olarak kabul edildiğinden dişilik alâmetlerine ihtiyaç duyar (en-Neccâr, 2001, s.145). İsim ve fiillerde asıl olan müzekkerliktir. Müenneslik arızi bir unsurdur. İsimlerde tâu't-te'nîsin kullanımı fiillerden önce meydana gelmiştir. Daha sonraları fiillere intikal etmiştir (Cevâd, 1988, s.17). Te'nîs alâmeti olmadığı halde Araplar tarafından müennes kabul edilen mecâzi müennes isimler, cinsiyet bakımından isimlerde müennesliğin fiillerden önce olduğunu göstermektedir

Arapça fiiller ve kullanımları düşünüldüğünde veya sözlüğe bakıldığında, fiillerin ilk kipinin müzekker olduğu görülmektedir. Fiil ancak fâilin müennes olmasıyla müenneslik kazanmaktadır.

Suyûtî İbn Ya'îş'den naklen "müzekkerlik asıl, müenneslik onun bir parçasıdır. Çünkü bir şeyin müennes olduğu bilinene kadar onun hakkında "şey, hayvan ve insan" gibi müzekker kelimeler kullanılmakta, müennes olduğu öğrenildiğinde müennes lafız ile hitap edilmektedir. Ayrıca müennes için bir alametin varlığının aranması onun asıl olmadığının, fer'î olduğunun göstergesidir." (es-Suyûtî, el-Eşbâh, s.269) diye ifade etmektedir.

Bu sebeple Arapça gramer kitaplarında müzekkerlik asıl unsur olarak kabul edildiği için müstakil bir konu olarak yer almazken, müenneslik asıl olana eklenmiş bir yapı olarak düşünüldüğünden geniş ve detaylı şekilde ele alınmıştır.

Müennes konusuna ayrı bir önem verilmesinin bir nedeni de İslâm'ın ilk yıllarında lahn olarak anılan ve yaygın olarak görülen dil yanlışlarının önemli bir kısmının müzekkerlik ve müenneslikle ilgili olmasıdır. Arap dilcileri bunu önlemek için müzekker ve müenneslik konusunu ihtiva eden müstakil eserler telif etmişlerdir (Çetin, 1956, s.90). el-Ferrâ (ö. 207/822-23), el-Esmâ'î (ö. 216/831), el-Herevî (ö. 401/1011), İbnu's-Sikkît (ö. 244/858) es-Sicistânî (ö. 255/869) ve el-Muberred'in (ö. 286/900) *"Kitâbu'l-Muzekker ve'l-Muennes"* ismiyle kaleme aldıkları kitapları bu hususta örnek olarak zikredilebilir.

Arapçada müennes isimler hakikat yönünden hakiki[1] ve mecazi[2], te'vîl yönünden müevvel[3] ve hükmî[4] ve taşıdıkları alâmetler yönünden ise lafzî[5], manevî[6] ve lafzî manevî[7] şeklinde ksımlara ayrılmaktadırlar.

2. Arapçada Te'nîs Alâmetleri

Arapça dilbilgisinde ele alınan meşhur te'nîs alâmetleri "tâ, elif-i maksûre ve elif-i memdûde"dir. Kelimenin asıl harflerinden olmayıp, zâid harf olarak bulunurlar. Bu alâmetlerin dışında isimlerle kullanılan başka alâmetler olduğu gibi fiil ve edatlarla kullanılan te'nîs alâmetleri de vardır. Suyûtî (ö. 911/1505), te'nîs alâmetlerinin on beş tane olduğunu, sekiz tanesinin isimlerde, dört tanesinin fiillerde ve üç tanesinin ise edatlarda kullanıldığını ifade eder (es-Suyûtî, el-Eşbâh, s.298-299).

Fiillerde te'nîs alametleri, mazilerin müfred gâibelerinin sonunda yer alan *"et-tâü's-sâkine" (*جَلَسَتْ), ile müfred muhâtaba sîgalarının sonlarında yer alan *"kesre"* (حَفِظْتِ), emr-i hâzır ve

---

[1] İnsan ve hayvanları niteleyen, te'nîs alâmetini zâhirî veya takdîrî olarak bulunduran müennes isimlerdir. Örnek: اِمْرَأَةٌ / رَجُلٌ (adam/kadın).

[2] İnsan ve hayvanları nitelemeyen, te'nîs alâmetini zâhirî veya takdîrî olarak bulunduran müennes isimlerdir. Örnek: شَمْسٌ (güneş), شجرة (ağaç).

[3] Aslı müzekker olup, belagat açısından müennes bir kelime ile te'vîli yapılan isimlerdir. Örnek: الَّذِينَ يَرِثُونَ الفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (Mu'minûn, 23/11) âyetinde 'firdevs' müzekker olmasına rağmen bu kelime için ها müennes zamiri kullanılmıştır.

[4] Aslı müzekker olduğu halde müennes bir kelimeye izâfetinden dolayı hükmen müenneslik kazanan isimlerdir. Örnek: يَا بُنَيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ (Lokman, 31/16) ayetinde تَكُ fiilinin müennes gelmesi, fâil konumundaki مِثْقَالُ kelimesinin حَبَّةٌ kelimesine izafetinden dolayı hükmî müenneslik kazanmasındandır.

[5] Müennes veya müzekker bir varlığı nitelemesi fark etmeksizin sonunda te'nîs alâmeti olan فَاطِمَةُ، حَمْزَةُ vb. isimlerdir.

[6] Müenneslik alâmeti taşımayan ancak hakîkî veya mecazi olarak müennes bir varlığı niteleyen isimlerdir. Örnek: زَيْنَبُ، هِنْدٌ، عَيْنٌ، يَدٌ (el, göz, Hint, Zeynep)

[7] Gerçek müennes varlığa delalet eden ve müenneslik alâmeti taşıyan isimlerdir. Örnek: رُقَيَّةُ، فَاطِمَةُ، كُبْرَى، هِرَّةٌ (Dişi kedi, Kübra, Fatma, Rukiye) Bk. 'Abbâs Hasan, *En-Nahvu'l-Vâfî,* Dâru'l-Me'ârif, III. bs., Mısır ts., IV, 587-589.

muzârilerin müfred muhâtabalarında yer alan *"yâ"* (تَعْبُدِينَ / أَعْبُدِي) ve mazi ve muzârilerin çoğul gâibe ve muhâtaba sîgalarında yer alan *"nûn-u nisve"* (تَعْمَلْنَ / عَمِلْنَ) harfleridir (es-Suyûtî, el-Eşbâh, s.299).

Edatlarda kullanılan te'nîs alametleri ise (es-Suyûtî, el-Eşbâh, s.299) ثُمَّتَ، رُبَّتَ، لاَتَ 'nin (el-Eşmûnî, 1992, s.58) sonunda yer alan "*tâ",* هَيْهَاتَ edatının bir defa söylendikten sonra ve لاَتَ edatında durulduğunda, sonundaki "et-tâü'l-meftûha"dan dönüşen هَيْهَاه ve لاَه şeklinde yer alan *"hâ"* ve إِنَّهَا فَاطِمَةٌ طَبَحَتْ cümlesinde ki *"hâ"* ve *"elîf"* harfleridir (es-Suyûtî, Hem'u'l-Hevâmi', s.437).

İsimlerdeki te'nîs alametleri de e*lif-i maksûre* (كُبْرَى), e*lif-i memdûde* (صَحْرَاءُ), *et-tâü'l-merbûta* (ة،ـة)[8], *açık tâ* (أخت), *nûn* (هُنَّ), *yâ* (هَذِي), cemi müennes sâlim isimlerdeki *elîf ve tâ* (مُسْلِمَاتٌ) harfleri ile kesre (أَنْتِ) harekesidir. Bu alametlerden et-Tâü'l-merbûta zamir takısı aldığında açık tâ'ya dönüşür. En çok kullanılan te'nîs alâmetidir. et-Tâü'l-merbûta, karışıklığa sebebiyet vermediği için diğer te'nîs alâmetlerine göre daha belirgin ve te'nîse daha çok delalet eder (el-Ceyyânî, s.1733). Ekseriyetle müennes sıfatı müzekker olmayandan ayırmak için gelir (en-Neccâr, 2001, s.147).

Kur'ân-ı Kerîm'de bazı isimlerde et-tâü'l-merbûta günümüz Arapça yazı kurallarına muhalif olarak açık tâ (ت) olarak imla edilmiştir. Örneğin Kur'an'da on bir defa geçen امرأة kelimesi yedi yerde امرأت, altmışaltı yerde zikredilen جنة kelimesi bir yerde جنت şeklinde açık ta ile yazılmıştır. Yani yuvarlak tâ harfi açık tâ harfine dönüşmüştür. Kırk dokuz ayette, elli bir yerde geçen on dokuz farklı isimde vuku bulan bu olgu böyle bir çalışmanın yapılmasına neden olmuştur. Çalışmada "tâ"nın aslı nedir? Neden kapalı tâ, Resmi Osmânî mushaflarında bazı isimlerde açık tâ'ya dönüşmüştür? Vakıf ve vasıl durumunda tâ nasıl okunmalıdır? vb. sorulara cevap aranmaya çalışılacaktır.

3. Açık Müenneslik Tâ Harfinin Gramer Açısından Tahlili

Yukarıda zikredildiği üzere, Arapçada müzekker bir kelimeyi müennes yapma gibi önemli bir fonksiyonu olan "tâ" harfi, hem isim ve fiil hem de edatların sonunda yer alır. Tâ harfi Arapça ifade etkisi fiille kullanıldığında, dilbilimcilerin genel geçer bir kabulü olarak açık tâ (ت) şeklinde yazılır. Vakıf ve vasıl durumunda "tâ" diye okunur. Örneğin**;** وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ (Şu'arâ, 26/90), وَدَّتْ طَائِفَةٌ (Âli 'İmran, 3/69), وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ (Kasâs, 28/11). Fiile birleşen bu tâ harfleri, fâilin müennes olduğuna delalet ettikleri için "tâu't-te'nîs" diye isimlendirilir. İsimle birlikte olduğunda ekseriyetle "tâü'l-merbûta" (ة،ـة) şeklinde yazılır. Vasıl durumunda "tâ", vakıf durumunda "hâ diye okunur. "Hâ" diye okunduğundan dolayı bu te'nîs alâmetine "hâü't-te'nîs" de denir. Örneğin, رَحْمَةٌ، نِعْمَةٌ، جَنَّةٌ. Bununla beraber Resmi Osmanî Mushaflarının bazı ayetlerinde bu kuralın dışına çıkılarak bazı isimlerde açık tâ şeklinde imla edilmiştir. Örneğin, رَحْمَتٌ، جَنَّتٌ، نِعْمَتٌ**.** Kur'ân-ı Kerîm'i okurken ayeti tamamlamaya nefes yetmediğinde, eğitim ve öğretimde veya Resmi Osmanî Mushafından yapılan imtihanlarda bu kelimeler üzerinde vakıf yapılırken "tâ" sesi verilerek durulur (Nasr, s.265).

İsim sonlarındaki tâu't-te'nîsi'l-merbûta harfinin, Kur'an'da bazı isimlerde açık müennes tâ harfi şeklinde imla edilmesi meselesi iki yönden ele alınacaktır.

[8] Bazı dilciler tarafından müzekker ismin sonuna gelerek, onu müennese naklettiği için "tâü'n-nakil", vakıf durumunda "ha" sesiyle durulduğundan dolayı da "hâü't-te'nîs" ve "tâü'l-makbûda" olarak isimlendirilmiştir. Bkz. Sîbeveyhi, *el-Kitâp,* III, 394.

1-Kur'ân-ı Kerîm'in Kutsallığı: Arapça yazılan ve günümüze ulaşan en eski kitap, hiç şüphesiz hidayet rehberi Kur'ân-ı Kerîm'dir. Onun aynen ve herhangi bir değişikliğe uğramadan günümüze kadar ulaşan en eski kitap oluşu, muhteva açısından olduğu gibi ilk asırlarda yazılmış metinlerinin varlıklarını koruyarak günümüze kadar gelebilmiş olmaları açısından da doğrudur (Altıkulaç, 2007, s.13).

Kur'ân peygamber efendimize ayet ayet, sûre sûre indirilmekte nazil olan ayet ve sureler vahiy kâtiplerine yazdırılmaktaydı. Vahiy kâtiplerinin kullandıkları imla, hiç şüphesiz o gün için Arap toplumunda bilinen ve kullanılan imladan başka bir şey değildi. Nitekim İbn Kuteybe الزكوة، الصلوة، الحيوة kelimelerindeki elif'in vav olarak yazılmış olmasından söz ederken ilk mushafların yazıldığı dönemde yazı bilenlerin bu kelimeleri vav'la yazmak şeklinde bir alışkanlıkları olmasaydı bunların elifle yazılmasının daha iyi olacağını belirtmiştir (Altıkulaç, 2007, s.21). Günümüz kurallarına aykırı yazılan açık tâ harfleri Kur'ân nazil olduğundan itibaren bu şekilde yazılmış ve değişikliğe uğramadan günümüze kadar gelmiştir. Bu olgu sadece tâ harfiyle de sınırlı kalmamış elîf, hemze, vav, yâ, sîn vb harflerde de meydana gelmiştir (el-Hamed, s. 72). Kur'ân'ın nâzil olduğu devirden günümüze kadar yazı ile meşgul olan dilbilimciler bunu fark etseler de Kur'ân'a olan saygılarından dolayı onun yazısına da dokunmamaya çalışmışlardır.

2- Arap dili ve yazısının tarihi gelişimi: Diller ve onların yazılı ifade vasıtası olan harfler canlı organizmalar gibi doğar, büyür ve ölürler. Asırlar önce kullanılan diller ve alfabelerin bu günün varlık dünyasında olmayışları bu düşünceye işaret etmektedir.

Bugünkü Arap yazısının menşei Nabat yazısıdır. Nitekim gerek İslam öncesine, gerekse İslâmiyetin ilk dönemine ait bazı kitabelerin incelenmesi bu görüşü desteklemekte; Arap yazısının, Nabat yazısının gelişmiş bir şekli olduğunu ortaya koymaktadır (Çetin, 1991, s.276).

Arap yazısının tarihi gelişimi çerçevesinde Gânim Kaddûrî, açık tâ'nın yazılış sebebini şu sözleriyle ifade etmektedir: "Tâu't-te'nîs, vakıf durumunda "tâ" olarak yazılmaktadır. Zamanla, Arap yazısı geliştiğinden bugün kullandığımız yazı ortaya çıkmıştır. Eski Arap yazısı ile Nabatî yazısında bu gelişme merhalelerini gösteren iz ve emarelere rastlanmaktadır. Müennes isimler Nabat dilinde çoğu zaman açık tâ ile yazılmaktaydı. خَالَةٌ (خَلَتْ)، وَائِلَةٌ (وَيْلَتْ)، غَزَالَةٌ (غَزَلَتْ)، مَلِيكَةٌ (مَلِكَتْ)، رَائِفَةٌ (رَيْفَتْ) vb. örneklerde olduğu gibi. M.Ö. III. ve IV. yüzyıldaki Nabatî yazısında سُنَّةٌ kelimesi de, سُنَّتْ şeklinde yazılmaktaydı. Bu durum bize, kelimenin miladi 568'de Harrân yazısında ve hicri 31'de Kâhire yazısında (h. 31) açık tâ ile yazıldığını göstermektedir. Kahire yazısındaki yazılışına baktığımızda, kelimedeki tâu't-te'nîs'in eski usulde yazılışının korunması, aynı zamanda "رَحْمَةٌ" kelimesindeki "hâ" olan yeni şeklini beyan etmektedir." (el-Hamed, s.228). Bu ifadelerden, yuvarlak şekilde yazılan "tâ" harfinin daha sonraki asırlarda ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

Gânim Kaddûrî, 'Alemüddîn es-Sehâvî'nin (ö. 642/1246) "el-Vesîle" eserinden naklen "açık te'nîs alâmeti bu şekilde Tay (kabilesi) dilinde kullanılmaktadır. Onlar Talha ve Hamza isimlerini "حَمْزَتْ، طَلْحَتْ" şeklinde telaffuz etmekteydi. Yine onların Yemâme günü[9] "يا أَهْلَ سُورَةِ الْبَقَرَتِ" diye nida ettikleri ve son kafiyesi "مَسْلَمَتْ، الغَلْصَمَتْ، أَمَتْ" gibi tâu't-te'nîs ile biten şiirinin olduğu rivayet edilmektedir. Öyleyse bu dilde tâu't-te'nîs, "tâ" (açık) olarak yazılmaktadır. (El-Hamed, s.40) demektedir.

[9] Yemâme günü: Hicretin onbirinci yılında, Halid b. Velîd komutasındaki İslam ordusunun, irtidat eden Museylemetu'l-Kezzâb komutasındaki orduyla Yemâme'de yaptıkları savaşın olduğu gündür. Bk. Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-Taberî, *Tarihu't-Taberî (Târîhu'r-Rusul ve'l-Mulûk),* (tahk.: Muhammed Ebu'l-Fazl İbrâhîm), Dâru'l-Me'ârif, Mısır, ts., III, 281-287.

Sîbeveyhi Ebu'l-Hattâb'dan (ö. 177/793) naklen Arapların vakıf ve vasıl durumunda, bütün tâ'ları aynı şekilde telaffuz ettiklerini, vakıf halinde Talha'ya طَلْحَتْ dediklerini ileri sürmektedir (Sîbeveyhi, 1988, s.167). Zira Sâmi dillerde açık tâ'dan başka te'nîs alâmeti bulunmamaktadır. Bu alâmet, zamanla gelişme göstererek bu günkü halini almıştır. Tarihten günümüze "tâ" harfindeki bu gelişme, fasih Arapçada tâu't-te'nîs'in vakıf halinde "hâ", vasıl durumunda "tâ" olmasında görülmektedir.

Bütün bunlardan sonra, Resmi Osmânî Mushafın da bulunan bazı kelimelerdeki tâu't-te'nîs'in açık tâ ile yazılması, bize o kelimelerin eski zamanlardaki imlasının muhafaza edildiğini açık bir şekilde göstermektedir.

Ebû Bekr el-Enbârî (ö. 328/939), yazıyı vakıf üzerine bina ettiklerinde, onu mushaflarda "hâ" ile, vasıl üzere bina ettiklerinde ise "tâ" ile yazdıklarını ifade etmektedir (el-Enbârî, 1971, s.287).

el-Mehdevî (ö. 440/1048-49) farklı düşünmemekte ve şöyle demektedir: "Âlimler, bazı kelimelerin hâü't-te'nîs (yuvarlak tâ), bazıların ise tâu't-te'nîs (açık tâ) ile yazılmasının yazı işiyle uğraşan yazıcıların işi olduğunu söylemektedirler. Gerekçesini ise, yuvarlak tâ bulunan kelime, sonrasındaki kelimeye vasıl edildiğinde tâ'ya dönüştüğü için, yazıcılar lafız üzerinden hareket ederek vasıl durumunda "tâ" ile, kelimeyi sonrasındakine kelimeye vasletmeyip kestiklerinde ise "hâ" ile imla ederler. رَحْمَتُ اللهِ lafzı "hâ" ile olduğu halde, yazıcı vasıldan dolayı açık "tâ" ile yazmıştır." (el-Mehdevî, s.40) şeklinde izah etmektedir.

4. "Tâu't-Te'nîs"in Aslı Ve Üzerinde Vakıf Yapılması

"Tâu't-te'nîs"in aslı meselesi de dilbilimciler arasında tartışma konusu olmuştur. Bununla ilgili İbnu'n-Nahhâs (ö. 698/1232) şöyle demektedir: "Nahivciler fasih Arapçada te'nîs tâ'sında vasılda "tâ", vakıfta "hâ" sesi verilmesinde icma halindedirler. Ancak hangisinin asıl, hangisinin ferî olduğu hususunda ihtilaf etmektedirler. Basralılar tâ'nın asıl, hâ'nın ondan bedel olduğunu söylerken Kûfeliler aksini iddia etmektedirler. Basralılar, vasıl ve vakıfta "tâ" olarak seslendirmelerini bunun delili olduğunu ifade etmektedir. Demek ki asıl olan "tâ"dır." (el-Halebî, 2005, s.585).

Arap âlimlerinin ekseriyeti te'nîs alâmeti olarak "tâ"nın asıl olduğu, "hâ" vakıf durumunda onun yerine geçtiği konusunda ittifak halindedirler. Ancak bazı nahivciler isim ile fiil arasındaki farkı ortaya koymak için "hâ"nın isimlerde asıl te'nîs alâmeti olduğu görüşündedirler. Bu durumda fiillerde "tâ", isimlerde "hâ" te'nîs alâmeti olmaktadır. Halil b. Ahmed (ö. 175/791) ve öğrencisi Sîbeveyhi'ye göre de "tâ" asıldır (el-Hamed, s.225-226).

Kûfe ekolüne mensub dilbilimciler ise, fiillerdeki tâ harfinden ayırt etmek için, tâu't-te'nîs'in aslının hâ olduğu görüşündedirler. Onlara göre isimler hâ ile belirtilirken, fiiller tâ ile ifade edilmektedir. el-Enbârî, Ebû Muhammed Seleme b. Asım'dan naklen hâ'nın müennes isimlerde asıl olduğunu ve bu şekilde isimlerin fiillerden ayırt edilebileceğini ve fiillerin ise tâ'lı olduğunu (el-Enbârî, 1971, s.282,283) söylemektedir.

Her ne kadar Seleme, el- Ferrâ'nın bu konuda Kûfeliler gibi düşündüğünü söylese de Seleme'nin el-Ferrâ hakkındaki bu görüşünün doğru olmasının mümkün olamayacağı, el-Ferrâ'nın Basralı âlimlerin görüşünü benimsediğini belirtmiştir (el-Esterabâzî, 1975, s.288). El-Ferrâ kendisinin Basralı dilbilimcilerle aynı görüşü paylaşmakta ve harfin aslının tâ olduğunu söylemektedir. el-Enbârî, el-Ferrâ'nın bu şekilde düşünmesinin, iştikâk konusunda fiili asıl olarak kabul etmesinden kaynaklandığını beyan etmektedir (ez- Zubeydî, 1987, s.111).

Dilbilimciler, açık tâ harfi üzerinde vakfın tâ şeklinde olmasında ittifak halindeyken, tâü'l-merbûta konusunda, farklı görüşlere sahiptirler. Basra dil okulu mensupları ve birçok nahivci, üzerinde hâ şeklinde durulan tâu't-te'nîs'in aslının tâ olduğunu, kelimenin kendisine ait tâ ile arasını ayırmak için hâ şeklinde vakfedildiğini ifade etmişlerdir. Bu ekolün en önemli temsilcilerinden Sîbeveyhi: "Te'nis alameti, vaslettiğinde tâ, vakfettiğinde hâ'dır. Hâ'ya dönüşmesiyle, bu (müenneslik) tâ harfiyle aynı harf olan, tâ harfinin arasındaki farkı belirlemek istemektedirler. Örneğin; سَنْبَتَةٌ kelimesi ve عِفْرِيتٌ kelimesindeki tâ harfi aynı değildir" demektedir (Sîbeveyhi, 1988, s.166).

Ebû 'Ali el-Fârisi'ye (ö. 377/987) göre tâu't-te'nîs'in aslının tâ olmasının delili fiillerde değişmemesidir. O, ضَرَبْتُ örneğinde olduğu gibi hem vakıf ve hem de vasıl durumunda tâ olarak söylenir. Harfler üzerinde durulduğunda bazı değişiklikler olur. رَأَيْتُ زَيْداً örneğindeki زيداً kelimesinde durulduğunda tenvin elife dönüşmektedir (en-Nahvî, 1999, s.353).

İbn Cinnî (ö. 392/1001) ise "Vakıf durumunda hâ, vasıl durumunda tâ'dır. Tâ asıldır. Tâ'nın asıl, hâ harfinin ondan bedel olmasının delili nedir? diye sorulacak olan sorunun cevabı şudur; Vasıl eşyanın aslı üzerinde cereyan eder, vakıf durumunda değişiklik vuku bulur." (İbn Cinnî, s.159) demek suretiyle vasıl anındaki harfin asıl harf olduğunu ifade etmektedir.

Çağdaş dilbilimcilerinden bazıları ise tâu't-te'nîs harfinin vakıf esnasında düştüğünü ve öncesindeki harfin harekesinin uzatılarak sanki hâ gibi durulduğunu söylemişlerdir. İbrahim Enîs (ö. 1397/1977) bu doğrultuda, "müfred isimde tâ'nın düşmesi, kelimenin kısa fethayla bitirilmesini gerekli kılar. Bu (tâ) kelime yapısındandır. Onun kelimeden düşürülmesi, müennes sîganın müzekker sîgayla karıştırılmasına yol açar. Araplar (tâu't-te'nîs harfinden önceki) fetha üzerinde vakfı hoş görmediklerinden, nefeslerini (fetha) harekesiyle birlikte, hâ sesine benzer şekilde biraz uzatırlar. Bundan dolayı bazı nahivciler tâ'nın hâ'ya dönüştüğünü zannederler. Bu hâ'yı başka yerlerde bir kısım dilbilimciler hâü's-sekt diye isimlendirdiklerini" söyler (Enîs, 1978, s.232).

Ramazân 'Abduttevvâb ise (ö. 1422/2001) şöyle belirtmektedir. Tâu't-te'nîs, Habeşce ve Asurca dillerinde olduğu gibi vakıf ve vasıl durumunda kalmaktadır. Ancak Arapçada vakıf durumunda hâ'ya dönüşmektedir. Böyle kelimeler üzerinde vakıf yapıldığında كَبِيرَهْ، صَغِيرَهْ، لِحْيَهْ ve بَقَرَهْ şeklinde durulmaktadır. Tâ harfi hâ'ya dönüşür dediğimizde, sesin gelişimine değil, en son neticeye bakıyoruz. Orada tâ harfi ile hâ arasında ses ilişkisi yoktur. Bu ses değişimi müennes isimde vakıf durumunda tâ harfinin düşmesi ve önceki harfte kısa hareke olan fethanın kalması şeklinde meydana gelmiştir. Bu şekilde kelime sonlarında vakıf yapmak Arapçada çirkin görülmektedir. Bu çirkinlik nefesi uzatmak suretiyle "hâü's-sekt" çıkarılarak bertaraf edilir. Bu şekilde tâ'nın hâ'ya dönüşmesi açıklığa kavuşmuş olur. Gerçekten de tâ harfi bir sebepten düşmüş ve hâ başka bir gerekçeden dolayı gelmiştir. Yoksa gördüğünüz gibi ikisi arasında ses değişimi olmamaktadır." ('Abduttevvâb, 1997, s.257).

Sîbeveyhi (Sîbeveyhi, 1988, s.221), Muberred (el-Muberred, 1970, s.86-90), el-Ferrâ (el-Ferrâ, s.51,52), es-Sicistânî (ö. 255) (es-Sicistânî, 1997, s.36) el-Enbârî (el-Enbârî, 1981, s.51), el-Herevî (el-Herevî, 1993, s.258), ve İbn Hişâm (ö. 761/1360) (el-Ensârî, 2000, s.314), aslına ve vasıl durumuna bakmaksızın, vakıf durumunda hâ olarak durulduğundan dolayı bu harfi, hâ diye isimlendirirken el-Mâlikî (ö. 702/1302) (el-Mâlikî, s.160) ve el-Murâdî (ö. 749/1348) (el-Murâdî, 1992, s.56) tâ olarak isimlendirmişler.

Er-Rummânî (ö. 384/994) ise bu konuyu, hem hâ'lar hem de tâ'lar içerisinde zikretmiştir (en-Nahvî, 1981, s.146-153).

5. Kur'ân Ayetlerinde Açık Müenneslik Tâ'sı Almış Kelimelerin Tasnifi

Kur'ân-ı Kerîm'de رَحْمَةٌ müennes ismi yetmiş dokuz ayetin, yedisinde; نِعْمَةٌ kelimesi otuz dört ayetin on birinde; سُنَّة kelimesi on üç ayetin beşinde; اِمْرَأَةٌ lafzı on bir ayetten yedisinde; لَعْنَةٌ kelimesi on üç ayetin ikisinde; جَنَّةٌ ismi altmış altı ayetin sadece birinde; كَلِمَة ismi yirmi altı ayetin beşinde (dört tanesinin tekil ve çoğul okunmasında ihtilaf vardır.) te'nîs alâmeti açık tâ şeklinde yazılırken غَيَابَة, مَعْصِيَةٌ ve ءَايَةٌ kelimeleri ise iki yerde açık tâ ile gelmişlerdir (el-Enbârî, 1971, s.283). Bunların dışında شَجَرَة, قُرَّة, فِطْرَة, بَقِيَّة, اِبْنَة, بَيِّنَة, جِمَالَة, غُرُفَات ve ثَمَرَات kelimeleri, Kur'ân-ı Kerîm'de ancak bir defa açık müenneslik tâ'sı ile imla edilmiştir.[10]

Kıraat âlimleri, كَلِمَتٌ، اِبْنَتٌ، بَقِيَّتٌ، فِطْرَتٌ، لَعْنَتٌ، نِعْمَتٌ، جَنَّتٌ، قُرَّتٌ، سُنَّتٌ، شَجَرَتٌ، مَعْصِيَتٌ، اِمْرَأَتٌ، رَحْمَتٌ kelimelerinin müfred okunmasında ittifak ederken (Nasr, s.265), غَيَابَت، بَيِّنَتٌ، جِمَالَتٌ، آيَاتٌ، غُرُفَاتٌ kelimeleri ile كَلِمَتٌ kelimesinin geçtiği dört yerde ihtilaf etmişlerdir (Nasr, s.274)

Bu isimlerin geçtiği ayetler ile i'râbları şu şekildedir;

NO	KELİME	SÛRE / AYET	AYET	MEAL	İ'RÂB
1	رَحْمَةٌ	Bakara, 2/218.	أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللهِ	*Onlar, Allah'ın (cc) rahmetini umarlar.*	Mefûlü bih ve muzâf
2	رَحْمَةٌ	A'râf, 7/56.	إِنَّ رَحْمَتَ اللهِ قَرِيبٌ مِنَ المحْسِنِينَ	*Muhakkak ki iyilik edenlere Allah'ın rahmeti çok yakındır.*	إنَّ nin ismi ve muzâf.
3	رَحْمَةٌ	Hûd, 11/73.	رَحْمَتُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ البَيْتِ	*Ey ev halkı! Allah'ın (cc) rahmeti ve bereketleri sizin üzerinizdedir.*	Mübtedâ ve muzâf.
4	رَحْمَةٌ	Meryem, 11/2.	ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا	*Bu, Senin Rabbinin, kulu Zekeriya'ya olan lütuf ve ihsanının anlatımıdır.*	M. İleyh mecrûr
5	رَحْمَةٌ	Rûm, 30/50.	فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللهِ	*İşte bak, Allah'ın (cc) rahmetinin eserlerine.*	Muzâf M. İleyh mecrûr
6	رَحْمَةٌ	Zuhruf, 43/32.	أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ	*Senin Rabbinin rahmetini onlar mı taksim ediyorlar?*	Mefûlü bih ve muzâf
7	رَحْمَةٌ	Zuhruf, 43/32.	وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ	*Senin Rabbinin rahmeti onların topladıkları bütün şeylerden daha hayırlıdır.*	Mübtedâ ve muzâf
8	نِعْمَةٌ	Bakara, 2/231.	وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ	*Allah'ın (cc) sizin üzerinizdeki nimetleri ve sizi irşad etmek gayesiyle size indirmiş olduğu Kitap ve hikmeti hatırlayın, dile getirin.*	Mef'ûlü bih ve muzâf

[10] Bk.: Ebû 'Amr Osmân b. Sa'îd ed-Dânî, *el-Mukni' fi Ma'rifeti Mersûmi Masâhifi Ehli'l-Emsâr,* (tahk.: Nûra bintü Hasan b. Fehd el-Humeyyed), Dâru't-Tedmûriyye, el-Memleketu'l-'Arabiyyetu's-Su'ûdiyye 2010, s, 487-503.

9	نِعْمَةٌ	Âli 'İmrân, 3/103.	وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَآءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا	*Allah'ın (cc) sizin üzerinizdeki nimetini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşman idiniz de Allah kalplerinizi birbirine ısındırmış ve onun lütfu ile kardeş oluvermiştiniz.*	Mef'ûlü bih ve muzâf
10	نِعْمَةٌ	Mâide, 5/11.	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ	*Ey iman edenler! Allah'ın (cc) size olan şu nimetini hatırlayın: hani bir topluluk size el uzatmaya, sizi öldürüp yok etmeye teşebbüs etmişti de O, bunların ellerini size zarar vermekten menetmişti.*	Mef'ûlü bih ve muzâf
11	نِعْمَةٌ	İbrâhim, 14/34.	أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُواْ نِعْمَتَ اللهِ	*Allah'ın (cc) nimetine bedel, inkâr ve nankörlüğü tercih edenleri görmedin mi?*	Mef'ûlü bih ve muzâf
12	نِعْمَةٌ	İbrâhîm, 14/24.	وَإِنْ تَعُدُّواْ نِعْمَتَ اللهِ لاَ تُحْصُوهَا	*Allah'ın (cc) nimetini sayacak olsanız sayamazsınız.*	Mef'ûlü bih ve muzâf
13	نِعْمَةٌ	Nahl, 16/72.	وَبِنِعْمَتِ اللهِ هُمْ يَكْفُرُونَ	*Onlar hâlâ bâtıla inanıp Allah'ın (cc) nimetine nankörlük mü ediyorlar?*	Muzâf, harfi cerle Mecrûr, câr ve mecrûr ref mahallinde mübtedâdır.
14	نِعْمَةٌ	Nahl, 16/83.	يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللهِ ثُمَّ يُنكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ	*Onlar Allah'ın (cc) nimetini bilirler (itiraf ederler). Sonra da onu inkâr ederler. Onların çoğu kâfirdir.*	Mef'ûlü bih ve muzâf.
15	نِعْمَةٌ	Nahl, 16/114.	وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ اللهِ إِن كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ	*Eğer (gerçekten) yalnız Allah'a (cc) ibadet ediyorsanız, onun nime-tine şükredin.*	Mef'ûlü bih ve muzâf
16	نِعْمَةٌ	Lokmân, 31/31.	أَلَمْ تَرَ أَنَّ الفُلْكَ تَجْرِي فِي البَحْرِ بِنِعْمَتِ اللهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ	*Size varlığının delillerini göstermesi için, Allah'ın (cc) lütfuyla gemilerin denizde yüzdüğünü görmedin mi?*	Muzâf, harfi cerle Mecrûr, يجري fiiline müteallıktır.
17	نِعْمَةٌ	Fâtır, 35/3.	يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللهِ عَلَيْكُمْ	*Ey insanlar! Allah'ın (cc) size olan nimetini hatırlayın.*	Mef'ûlü bih ve muzâf

18	نِعْمَةٌ	Tûr, 52/29.	فَذَكِّرْ فَمَا أَنتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلاَ مَجْنُونٍ	*(Resûlüm!) Sen öğüt ver. Rabbinin lütfuyla sen ne bir kâhinsin, ne de bir deli.*	Muzâf, harfi cerle Mecrûr, كاهن ismine müteallıktır.
19	لَعْنَةَ	Âli ‘imrân, 3/61.	ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَل لَّعْنَتَ اللهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ	*Sonra da gönülden Allaha yalvaralım da bu konuda kim yalancı ise Allah'ın (cc) lanetinin onların üzerine inmesini dileye-lim.*	Mefûlü bih ve muzâf
20	لَعْنَةَ	Nûr, 24/7.	وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَتَ اللهِ عَلَيْهِ إِن كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ	*Beşinci kere ise, yalancı olması halinde, Allah'ın lânetinin kendi üzerine gelmesini ister.*	İsm-i أن ve muzâf
21	امْرَأَةُ	Âli ‘İmrân, 3/35.	إِذْ قَالَتِ امرأت عِمْرَانَ	*Hani bir vakit ‘İmran'ın hanımı şöyle demişti*:	Fâil ve muzâf
22	امْرَأَةُ	Yûsuf, 12/30.	وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي المدينةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَن نَّفْسِهِ	*Şehirde bir takım kadınlar: "Duydunuz mu?" dediler. "Vezirin hanımı uşağına gönlünü kaptırmış,*	Mübtedâ ve Muzâf
23	امْرَأَةُ	Yûsuf, 12/51.	قَالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ الآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ	*İşte o sırada vezirin eşi: "Şimdi hak meydana çıktı." dedi*	Fâil ve muzâf
24	امْرَأَةُ	Kasas, 28/9.	وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّةُ عَيْنٍ لِي وَلَكَ	*Firavunun hanımı onu sandıktan çıkarınca, kocasına: "Bana da, sana da göz bebeği olacak sevimli bir çocuk!" dedi.*	Fâil ve muzâf
25	امْرَأَةَ	Tahrîm, 66/10.	ضَرَبَ اللهُ مَثَلاً لِّلَّذِينَ كَفَرُواْ امْرَأَتَ نُوحٍ وَامْرَأَتَ لُوطٍ	*Allah, kâfirlere Nûh'un (s) eşi ile Lût'un (s) eşini misal getirir.*	Mefûlü bih ve muzâf
26	امْرَأَةَ	Tahrîm, 66/11.	وَضَرَبَ اللهُ مَثَلاً لِّلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ	*İman edenlere ise Allah (cc), Firavunun eşini misal getirir.*	Mefûlü bih ve muzâf
27	مَعْصِيَةِ	Mücâde, 58/8.	أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَى ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَاجَوْنَ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ	*Böyle kulis yapmaları menedilmişken, kendilerine yasaklanan bir işi tekrar yapıp günah, zulüm, Peygambere isyan hususunda kulis yapan, fısıldaşan kimseleri görmüyor musun?*	Muzâf mecrûr ve ma'tûf

28	مَعْصِيَةِ	Mücâde, 58/9.	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلاَ تَتَنَاجَوْا بِالإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ	*Ey iman edenler! Şâyet Siz gizlice konuşacak olursanız sakın günah, zulüm ve Peygambere isyan hususlarında kulis yapmayın.*	Muzâf mecrûr ve ma'tûf
29	شَجَرَةَ	Duhân, 44/43.	إِنَّ شَجَرَتَ الزَّقُّومِ	*Muhakkak ki zakkum ağacı...*	İsm-i إن ve muzâf
30	سُنَّةُ	Enfâl, 8/38.	وَإِنْ يَعُودُواْ فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ الأَوَّلِينَ	*Yok eğer dönüp tekrar düşmanlığa başlayacak olurlarsa, zaten emsallerinin başlarına gelen haller gözlerinin önünde!*	Fâil ve muzâf
31	سُنَّةَ	Fâtır, 35/43.	فَهَلْ يَنظُرُونَ إِلاَّ سُنَّتَ آلأَوَّلِينَ فَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ اللهِ تَبْدِيلاً وَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ اللهِ تَحْوِيلاً	*Onlar daha öncekilerin uğradıkları feci âkıbetten başka bir şey mi bekliyorlar? Sen Allah'ın (cc) nizamında hiçbir tebdil, hiçbir değişiklik bulamazsın!*	Müstesnâ ve muzâf, Câr ve mecrûr fî mahalli nasb mef'ûlü bih ve muzâf.
32	سُنَّةُ	Gâfir, 40/85.	سُنَّتَ اللهِ التِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ	*Allah'ın (cc) kulları hakkında cârî âdet ve tutumu hep böyle ol-muştur.*	Mef'ûlü mutlak Muzâf
33	قُرَّةُ	Kasas, 28/9.	وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتُ عَيْنٍ لِّي وَلَكَ لاَ تَقْتُلُوهُ	*Bana da, sana da göz bebeği olacak sevimli bir çocuk!*	Haber, ibtidâ konumunda merfûdur.
34	جَنَّةُ	Vâkı'a, 56/89.	فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتُ نَعِيمٍ	*(Ama eğer ölen kimse Allaha yakın olanlardan ise) onun için rahatlık, güzel nasip ve naîm cenneti var.*	Mübtedâ üzerine ma'tûf ve muzâf
35	فِطْرَةَ	Rûm, 30/30.	فِطْرَتَ اللهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا	*Yani Allah'ın (cc) insanları yaratmasında esas aldığı o fıtrata uygun hareket et.*	Mef'ûlü bih ve muzâf
36	بَقِيَّةُ	Hûd, 11/86.	بَقِيَّتُ اللهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ	*Eğer mümin iseniz, Allah'ın (cc) helâlinden bıraktığı kâr, sizin için daha hayırlıdır.*	Mübtedâ ve muzâf
37	اِبْنَةَ	Tahrîm, 66/12.	وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ	*Bir de 'İmran'ın kızı Meryem'i misal getirir.*	Sıfat, muzâf ve بنت kelimesinden bedeldir.

38	كَلِمَةُ	A'râf, 7/137.	وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنَى عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا وَدَمَّرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ	*Böylece sabretmelerine mükâfat olarak İsrail evlatlarına, senin Rabbinin yaptığı güzel vaat tamamen gerçekleşti. Firavun ile kavminin yaptıkları binaları ve yetiştirdikleri bahçeleri ise imha ettik.*	Fâil ve muzâf
39	كَلِمَةُ	En'âm, 6/115.	وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلاً	*Rabbinin sözü, doğruluk ve adaletle tamamlandı.*	Fâil ve muzâf.
40	كَلِمَةُ	Yûnus, 10/33.	كَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الذين فَسَقُوا أَنَّهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ	*Böylece, fâsık olanların inanmayacaklarına dair Rabbinin söylediği söz gerçekleşti.*	Fâil ve muzâf
41	كَلِمَةُ	Yûnus, 10/96.	إِنَّ الذين حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ	*Gerçekten haklarında Rabbinin sözü (hükmü) sabit olanlar, inanmazlar.*	Fâil ve muzâf
42	كَلِمَةُ	Gâfir, 40/6.	وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ	*İnkâr edenlerin cehennem ehli olduklarına dair Rabbinin sözü böylece gerçekleşti.*	Fâil ve muzâf
43	غَيَابَةِ	Yusûf, 12/10.	وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ	*onu kuyunun dibine atın…*	Mecrur ve muzâf
44	غَيَابَةِ	Yusûf, 12/15.	فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ	*Onu götürüp de kuyunun dibine atmaya ittifakla karar verdikleri zaman…*	Mecrur ve muzâf
45	بَيِّنَةٍ	Fâtır, 35/40.	أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَى بَيِّنَتٍ مِنْهُ	*Yoksa Biz onlara kitap verdik de ondaki delillere mi dayanırlar?*	Muzâf Mecrur
46	جِمَالَةٌ	Mürselât, 77/33.	كَأَنَّهُ جِمَالَتٌ صُفْرٌ	*(O gölgenin saçtığı her bir kıvılcım) sanki birer sarı devedir.*	أنَّ nin haberi
47	ءَايَةٌ	Ankebût, 29/50.	وَقَالُوا لَوْلاَ أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ	*Onlar diyorlar ki: "Ona Rabbinden ayetler (mûcizeler) indirilseydi ya!"*	Nâib-ü fâil
48	ثَمَرَةٌ	Fussilet, 41/47.	وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِنْ أَكْمَامِهَا	*Onun bilgisi ve izni olmaksızın ne bir meyve tomurcuğundan çıkabilir*	Mecrûr, mahal-len merfû olup fâildir.
49	غُرُفَاتِ	Sebe', 34/37.	وَهُمْ فِي الغُرُفَاتِ آمِنُونَ	*Onlar cennetin yüksek köşklerinde güven ve huzur içinde olacaklardır.*	Mecrûr,

Tabloda zikredilen kelimelerin dışında açık tâ ile yazılan "أَبَت، مَرْضَات، ذَات، هَيْهَات، وَلاَت، اللاَّت" kelimeleri daha vardır. Kıraatı Âsım Hafs rivayetine göre, bu kelimeler "tâ" ile vakıf edilirler (Nasr, s.273).

6. Kur'ân'da Açık Müenneslik Tâ'sı Almış Kelimelerin Değerlendirilmesi

İsimlere i'râb yönünden bakıldığında i'râblarının mübtedâ, haber, ism-i إنَّ, mef'ûlü bih, muzâf, muzâfun ileyh, câr ve mecrûr, sıfat, bedel ve müstesna oldukları görülmektedir. Bu konuda dikkati çeken husus, kelimelerin ekseriyetinin izâfet terkibi olarak geldiği ve çoğunluğunun da muzâf olduğudur. Öyle ki elli bir yerden kırk üç tanesi muzâftır. Arapçada izâfet terkibi fiillerin değil, isimlerin özellikleri arasında yer almaktadır. "Tâ" harfi aslı izâfet terkibi yapıldığında ortaya çıkar. Zaten izâfet terkibi eski dil unsurlarını içerisinde barındırır ve muhafaza eder. Şöyle ki; نَظَّارَةٌ kelimesi müfred olduğunda نَظَّارَةْ diye söylenir. Kelime, نَظَّارَةُ الأُسْتَاذِ şeklinde izâfet terkibinde kullanıldığında son harfin aslının tâ olduğu tebâyün eder. Bunun içindir ki Arap dilcileri "izâfet eşyayı aslına çevirir" (İbnu't-Tusterî, 1983, s.20) demişlerdir. İbrâni dilinde بِنْتُ مُوسَى, Ârâmice dilinde مَلِكَتُهُمْ ve Arap dilinde شَجَرَتُ التُّوتِ terkipleri buna örnektir ('Abduttevvâb, 1997, s.259).

Yuvarlak tâ'dan açık tâ'ya dönüşmüş ve müfred okunmasında kıraat âlimlerinin ittifak ettiği on üç ve ihtilaf ettiği yedi kelime (Nasr, s.265, 274), Kur'ân-ı Kerîm'deki tekrarlarla elli bir yerde zikredilmektedir.

Tabloda belirtilen kelimelerden, "مَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ" ayetindeki اِبْنَتَ kelimesi, irab yönünden Ebû Ca'fer en- Nahhâs'ın (ö. 338/950) görüşüne göre sıfat veya bedeldir. Ebu'l 'Abbâs Muhammed b. Yezîd el-Muberred (ö. 286/899) vakıf durumunda hâ'ya dönüşen tâ'nın, sıfata birleşerek geldiğini ifade ederek; "Bil ki te'nîs alâmeti iki lafızdır. Birisi; vakıf durumunda "hâ"ya dönüşen "tâ"dır. O, fiilden türetilen sıfatlar da olur. O sıfatlar ancak "tâ" harfi ile müennes olurlar. Örnek verecek olursak قَائِمٌ، قَاعِدٌ، مُفْطِرٌ، صَائِمٌ، كَرِيمٌ، جَوَادٌ، مُنْطَلِقٌ، مُقْتَدِرٌ kelimeleri müennesi قَائِمَه، قَاعِدَه، مُفْطِرَه، صَائِمَه، كَرِيمَه، مُنْطَلِقَه dir." (el-Muberred, 1970, s.83) demektedir.

Ayetlerde geçen isimlerin sondan bir önceki harflerinin hepsi fethalıdır. Bu durum, onların son harflerindeki yuvarlak tâ'nın açık tâ'ya dönüşmesinin sarf ve ses bilimi yönünden açıklamasıdır. İbrâhim Enîs bu dönüşümün sarf ve nahiv yönünden değil de ses yönünde incelenmesi lazım geldiğini ifade ederek yuvarlak tâ ile biten müfred müennes isimlerin üzerinde vakıf yapılırken nahiv bilgisiyle öne çıkan âlimlerin zannettikleri gibi "hâ" ile durulmaz. Bilakis son harfi hazfedilir, kısa yumuşak sesle önceki harfte nefes uzatılır. Dinleyen, "hâ" sesiyle kelimenin bittiğini düşünür. Biz شَجَرَةٌ kelimesini lehçelerde duyduğumuzda yuvarlak tâ, hâ'ya dönüşmüş gibi gelmektedir. Gerçekte ise yuvarlak tâ, kelime söylenirken hazfedilmiş, nefes önceki harfle yumuşak biçimde uzatılarak "hâ" sesi çıkarılmış olur (Enîs, 2003, s.118). Bu şekilde seslendirme شَجَرَةٌ ve benzeri kelimelerde vakıf hali içindir. Bu bağlamda Alman Bergstrasser ise şunu ifade etmektedir: "Sondan önceki harf fethalı ise, o kelimenin aslı Sâmicedir ve "tâ"nın mâzi fiil kipinde bulunması (فعلَتْ) bunun önceden var olduğuna delildir (Bergstrasser, 1994, s.115).

Sondan bir önceki harfi sâkin olan بِنْتٌ ve أُخْتٌ gibi isimler husunda İbn Cinnî; "onlardaki açık tâ harfinin te'nîs harfi olmadığı ve Sîbeveyhi'nin de bu görüşte olduğunu belirterek doğru olanın bu olduğunu ifade etmektedir (İbn Cinnî, s.149). Bu, aynı zamanda cumhurun görüşüdür ('Amâyira, 1992, s.56). İlgili isimlerdeki "tâ" harfinin meydana gelişini Bergstrasser, Zemahşerî (ö. 538/1144)'nin görüşüne istinaden şöyle izah etmektedir: "Zemahşerî, بِنْت ve أُخْت isimlerindeki tâ harfinin, vav harfinden dönüştüğünü ifade etmektedir. Bununla o, bu iki ismin aslının بَنُو ve أَخُو olduğunu ve tâ'nın vav harfinin yerindeki lâmü'l-fiil harfi olduğunu kastetmektedir. Biz الإبن ve الأخ isimlerinin üç harf değil, sadece iki harften oluşan eski isimlerden olduğunu bilmekteyiz. Tâ harfinin öncesi fetha olmasa da te'nîs harfidir. Arapçanın dışında, özellikle Akatca ve İbranicede, öncesi fethalı olmayan çok sayıda isim bulunmaktadır." (Bergstrasser, 1994, s.51).

Zikredilenler doğrultusunda şöyle bir sonuç çıkarmak mümkün görünmektedir. Kelimeye birleşen tâ harfi, öncesi ister fethalı isterse sâkin olsun, te'nîs alâmetidir. بِنْت ve أُخْت isimleri zamanla Arapçada sayıları azalmış olan iki harfli sözcüklerdir.

7. Sonuç

Arapçada açık müenneslik tâ'sı sadece fiillerde ve birkaç edatta, yuvarlak ta ise isimlerde te'nîs alâmeti olarak kullanılmaktadır. Buna aykırı şekilde Resmi Osmânî Mushafında, bazı isimler açık müenneslik ta'sı ile imla edilmiştir.

Yapılan bu çalışmada, Arapçanın üyesi olduğu Sâmi dillerinde açık tâ harfinin te'nîs alâmeti olarak kullanıldığı, Aramice ve Nabatî dillerinde sadece açık tâ'nın imla edildiği ve kadim Arapların طَلْحَةُ ismini طَلْحَتْ, حَمْزَةُ ismini ise حَمْزَتْ diye telaffuz ettikleri görülmektedir. Bu durum, Âramice ve Nabatî dilinin, bazı Arapça kelimelerdeki yuvarlak tâ'nın açık tâ şeklindeki imlasında, etki ve tesirinin olduğunu ve eski Arap dilinde yuvarlak tâ harfinin bulunmadığını, bunun daha sonraları ortaya çıktığını göstermektedir.

Hicri 31. yılda Kahire yazısında açık müenneslik tâ'sı kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kur'ân-ı Kerîm'in çoğaltıldığı Hz. Osman (r.a)'ın hilafeti döneminde bu harfin isimlerde kullanıldığı anlamına gelmektedir. Arapça ebced harfleri sıralamasına bakıldığında, yuvarlak tâ şeklinde bir harf olmadığı görülmektedir. Diğer taraftan el-Mehdevî ise yuvarlak tâ harfinin, yazı yazma sanatıyla uğraşan kâtipler tarafından ortaya konulduğunu ve geliştirildiğini ifade etmektedir.

Resmi Osmânî Mushafında bazı isimlerin, imla kuralına muhalif olarak açık müenneslik tâ'sı ile bazılarının da bazen yuvarlak bazen de açık müennes tâ'sıyla yazılmasının ve daha sonra değiştirilmemesinin en önemli sebeplerinden birisi, muhtemelen Kur'ân'a ve onun yazısına gösterilen saygının gereği onu muhafaza etme isteğinden kaynaklandığı söylenebilir. Bununla birlikte cumhuru ulemâ Kur'ân-ı Kerîm'in yazısının, ayet ve surelerinin tertibinin tevkîfî olduğunu, değiştirilmesinin câiz olmadığını, ona karşı çıkmanın haram olduğunu ve Kur'ân-ı Kerîm'de bir ayetin veya surenin öne veya sonraya alınamayacağını dile getirmiştir (İsmâil, s.63).

Kur'ân'ı Kerîm, Resmî Osmânî Mushafındaki açık müenneslik tâ harfi ile yazılan isimler vasıtasıyla, bazı fasih dillerin varlığına işaret etmektedir. إِنَّ رَحْمَتَ اللهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ayetindeki رَحْمَتْ kelimesi Tay dilinin varlığını göstermektedir (el-Cemel, 2005, s.59).

أُخْتٌ ve بِنْتٌ isimlerinin sonundaki açık tâ'lar, her ne kadar Alman G. Bergstrasser tarafından te'nîs alâmeti olduğu ifade edilse de, Sîbeveyhi ve Zemahşerî'ye göre vav harfinden dönüşmüştür ve te'nîs alâmeti değildir.

Halîl b. Ahmed (ö. 175/791) ve öğrencisi Sîbeveyhi başta olmak üzere Arap âlimlerinin ekseriyeti, te'nîs alâmeti olarak tâ'nın asıl, hâ'nın vakıf durumunda onun yerine geçtiğini söylemektedirler.

Kur'ân-ı Kerîm'deki yuvarlak tâ'nın açık tâ'ya dönüştüğü kelimelerin hepsi isim olup, sondan bir önceki harfleri de fethalıdır ve irab yönünden muzâftır. Elli bir yerden kırk üç yerde muzâf olarak kullanılmıştır.

Kanaatimizce, her iki harften asıl olanı açık tâ'dır. Yuvarlak tâ daha sonraları kullanılmaya başlanmıştır. Kur'ân'ın nazil olduğu, vahiy kâtipleri tarafından yazıldığı ve Arapça dilbilgisinin ilim dalı haline gelmediği dönemde, her iki harf birbirinin yerine kullanılmıştır. Arapça gramerin ilmî disiplin haline gelmesiyle kapalı tâ isimlerde, açık tâ fiillerde te'nîs edatı olmuştur.

KAYNAKÇA

'ABDUTTEVVÂB, Ramazân, *el-Medhal İlâ İlmi'l-Luğa ve Menâhicü'l-Bahsi'l-Luğavî*, Mektebetu'l-Hancî, III. bs., Kâhire 1997.

AKSAN, Doğan, *Her Yönüyle Dil*, TDK Yay., Ankara 1977.

ALTIKULAÇ, Tayyar, *Hz. Osman'a Nisbet Edilen Mushaf-ı Şerif*, İSAM, İstanbul 2007.

'AMÂYİRA, İsmâil Ahmed, *Zâhiratu't-Te'nîs Beyne'l-Luğati'l-'Arabiyye ve's-Sâmiyye – Dirâse Luğaviyye Te'sîliyye,* Ürdün 1992.

ARİSTOTELES, *Retorik,* (çev.: Mehmet H. Doğan), Yapı Kredi Yay., I. bs., İstanbul 1995.

BERGSTRASSER, G., *et-Tetavvuru'n-Nahvî li'l-Luğati'l-Ârabiyye*, (haz.: Ramazân Âbdütevvâb), Mektebetu'l-Hancî, Kâhire 1994.

EL-CEMEL, Abdurrahmân Yûsuf, "Eseru İhtilâfi'l-Kırâati'l-Kur'âniyye fi'r-Resmi'l-'Osmânî", *Mecelletu'l-Câmi'ati'l-İslâmiyye (Silsiletü'd-Dirâseti'ş-Şer'iyye),* 2005, c. 13, sayı: 2.

CEVÂD, Mustafa, 'Abdullah 'Abdurrahîm es-Sûdanî, *"el-Luğatü'l-'Arabiyye ve Megâmühâ Beyne'l-Lügâti's-Sâmiyye", Mecelletu't-Tûbad es-Suûdiyye*, 1988, c. I, sayı: 4.

EL-CEYYÂNÎ, Ebû 'Abdullah Muhammed b. 'Abdullah b. Mâlik et-Tâî, *Şerhu'l-Kâfiyyeti'ş-Şâfiyye*, (tahk.: 'Abdulmun'im Ahmed Hureydî), yy., ts.

ÇETİN, Nihat M., "Arapçada Kelimelerin Müzekkerlik ve Müenneslik Keyfiyetine Dair Müstakil Eserler", *Şarkiyat Mecmuası*, 1956, sayı: 1.

_____,"Arap", *DİA*, Ankara 1991, c. III, s. 276.

ED-DÂNÎ, Ebû 'Amr Osmân b. Sa'îd, *el-Mukni' fî Ma'rifeti Mersûmi Masâhifi Ehli'l-Emsâr,* (tahk.: Nûra binti Hasan b. Fehd el-Humeyyed), Dâru't-Tedmûriyye, el-Memleketu'l-'Arabiyyetu's-Su'ûdiyye 2010.

DURMUŞ, İsmail, "Müzekker ve Müennes", *DİA,* Ankara 2006.

EBÛ 'ALİ b. El-Hasan b. Ahmed b. 'Abdulgaffâr en-Nahvî, *Et-Tekmile*, (tahk.: Kâzım Bahrulmurcân), 'Âlemu'l-Kutub, Lübnân 1999.

EL-ENBÂRÎ, Ebû Bekr Muhammed b. el-Kâsım b. Beşşâr, *K. Îzâhi'l-Vakf ve'l-İbtidâ fî Kitâbillâhi Azze ve Celle*, (tahk.: Muhyiddîn 'Abdurrahmân Ramazân), Mecme'u'l-Luğati'l-'Arabiyye, Dımeşk 1971.

_____,*el-Muzekker ve'l-Muennes*, (tahk.: Muhammed 'Abdulhâlık 'Udayme), Kâhire 1981.

ENÎS, İbrâhîm, *Fi'l-Lehecâti'l-'Arabiyye*, Mektebetu'l- Angelo el-Mısriyye, Kâhire 2003.

_____,*Min Esrâri'l-Luğa,* Mektebetu'l-Angelo el-Mısriyye, Kâhire 1978.

ERGÜVEN, Şahabettin, "Arap Dilinde Lahn'ın Ortaya çıkışı ve İlk Görüntüleri", *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2007, c. 6, sayı: 11.

EL-ESTERABÂZÎ, Radıyyuddîn Muhammed b. El-Hasan, *Şerhu Şafiyeti ibn Hâcip*, (tahk.: Muhammed Nûr el-Hasan, Muhammed ez-Zagrâf, Muhammed Muhyiddîn Abdulhamîd), Dâru'l-Kutubi'l'İlmiyye, Lübnân 1975.

EL-EŞMÛNÎ, 'Ali b. Muhammed b. Îsâ Ebu'l-Hasan Nûreddîn eş-Şâfiî, *Şerhu'l-Eşmûnî alâ Elfiyyeti b. Mâlik,* Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, yy., 1998.

EL-FERRÂ, Ebû Zekeriyyâ Yahyâ b. Ziyâd, *El-Muzekker ve'l-Muennes,* (tahk.: Ramazan 'Abduttevvâb), Mektebetu Dâri't-Turâs, Kâhire ts.

EL-HAMED, Gânim Kaddûrî, *Resmu'l-Mushafi Dirâse Luğaviyye Târîhiyye*, Dâru 'Ammâr li'n-Neşri ve't-Tevzi', yy., ts.

HASAN, 'Abbâs, *En-Nahvu'l-Vâfi,* Dâru'l-Me'ârif, III. bs., Mısır ts.

EL-HEREVÎ, 'Ali b. Muhammed en-Nahvî, *Kitâbu'l-Ezhiyye fî 'İlmi'l-Hurûf,* (tahk.: 'Abdulmuîn el-Mellûhî), Dımeşk 1993.

İBN CİNNÎ, Ebu'l-Feth Osmân, *Sirru Sınâ'ati'l-İ'rab,* (tahk.: Hasan Hindâvî), yy., ts.

İBN HİŞÂM 'Abdullah b. Yûsuf el-Ensârî, *Mugni'l-Lebîb an Kutubi'l-E'ârîb,* (tahk.: 'Abdullatîf Muhammed el-Hatîb), Kuveyt 2000.

İBNU'N-NAHHÂS, Bahâeddîn Ebû 'Abdullâh Muhammed b. İbrâhîm b. Muhammed b. Ebî Nasr el-Halebî eş-Şâfiî, *Et-Ta'lîkatü 'ale'l-Mukarrib (Şerhu'l-'Allâme İbnu'n-Nahhâs 'alâ Mukarribi İbn 'Usfûr fî İlmi'n-Nahv)*, (tahk.: Cemîl Abdullâh 'Uveyda), Silsiletu Kutubin Sekâfiyye, Vizâratu's-Sekâfe, Ürdün 2005.

İBNU'T-TUSTERÎ, Saîd b. İbrahîm, *el-Muzekker ve'l-Muennes,* (tahk.: Ahmed Abdülmecîd Hüveydî), Mektebetu'l-Hancî, Kâhire, 1983, s. 20.

İBN YA'ÎŞ, Ya'îş b. Ali en-Nahvî, *Şerhu'l-Mufassal*, İdaretu't-Tıbâ'ati'l-Münîriyye, Mısır ts.

İSMÂÎL, Şa'bân Muhammed, *Resmu'l-Mushaf ve Dabtuhû Beyne't-Tevkîfî ve'l-Istılâhâti'l-Hadîse*, Dâru's-Selâm, yy., ts.

KORKMAZ, Zeynep, Gramer Terimleri Sözlüğü, TDK Yay., Ankara 1992.

EL-MÂLİKÎ, Ahmed b. 'Abdunnûr, *Rasfu'l-Mebânî fî Şerhi Hurûfi'l-Me'ânî,* (tahk.: Ahmed Muhammed el-Harrât), Dımeşk ts.

EL-MEHDEVÎ, Ebu'l-'Abbâs Ahmed b. 'Ammâr, *Hicâi Mesâhıfi'l-Emsâr,* (tahk.: Hâtem Sâlih ed-Dâmin), yy., ts., s. 40;

EL-MURÂDÎ, El-Hasan b. Kâsım, *el-Cena'd-Dânî fî Hurûfi'l-Me'ânî*, (tahk.: Fahruddîn Kabâve, Muhammed Nedîm Fâzıl), Beyrût 1992.

EL-MUBERRED, Ebu'l-'Abbâs Muhammed b. Yezîd, *el-Muzekker ve'l-Muennes*, (tahk. Ramazân 'Abduttevvâb, Salâhuddîn el-Hâdî), Matba'atü Dari'l-Kütüb, El-Cumhûriyyetu'l-'Arabiyyetu'l-Muttehide, yy. 1970.

NASR, 'Atıyye Kâbil, *Gâyetu'l-Murîd fî 'İlmi't-Tecvît,* VII. bs., Kâhire ts.

EN-NECCÂR, Muhammed 'Abdulazîz, *Dıyâu's-Sâlik ilâ Evdahi'l-Mesâlik*, Muessesetu'r-Risâle, yy., 2001.

ER-RUMMÂNÎ, Ebu'l-Hasan 'Ali b. 'Îsâ en-Nahvî, *Kitabu Me'âni'l-Hurûf,* (tahk.: 'Abdulfettâh İsmâîl Şelebî), Dâru'ş-Şurûk, Mekketu'l-Mukerreme 1981.

SÎBEVEYHİ, Ebû Bişr Amr b. 'Osmân b. Kanber, *el-Kitab,* (tahk.: Abdusselâm Muhammed Hârûn), Mektebetu'l-Hancî, III. bs, Kâhire 1988.

ES-SİCİSTÂNÎ, Ebû Hâtim Sehl b. Muhammed, *el-Muzekker ve'l-Muennes,* (tahk.: Hâtim Sâlih ed-Dâmin), Dâru'l-Fikr, Dımeşk 1997.

ES-SUYÛTÎ, 'Abdurrahmân b. Ebî Bekr Celâluddîn, *el-Eşbâh ve'n-Nezâir fi'n-Nahvi*,(tahk.: Gâzî Muhtâr Tuleymât), Matbû'âtu Mecma'i'l-Luğati'l-'Arabiyye, Dımeşk ts.

_____, *Hem'u'l-Hevâmi' fî Şerhi Cem'i'l-Cevâmi',* (tahk.: 'Abdulhamîd Hindâvî), Mektebetu't-Tevfîkıyye, Mısır ts.

ET-TABERÎ, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr, *Tarihu't-Taberî (Târîhu'r-Rusul ve'l-Mulûk),* (tahk.: Muhammed Ebu'l-Fazl İbrâhîm), Dâru'l-Me'ârif, Mısır, ts.

EZ-ZUBEYDÎ, Abdullatif b. Ebî Bekr eş-Şercî, *İ'tilâfu'n-Nusra fî İhtilâfi Nuhâti'l-Kûfe ve'l-Basra*, (tahk.: Târık el-Cenâbî), 'Âlemu'l-Kutub, Mektebetu Nahdati'l-'Arabiyye, yy. 1987.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

KÖMÜRCÜ, A., Arapçada "Açık Müenneslik Tâ'sı" ve Kur'ân-ı Kerîm'de Kullanımı, ***Turkish Studies*** - *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/6 Spring 2015, p. 651-668, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8212, ANKARA-TURKEY